

## Tekstiilihuoltoliitto ry:n lausunto Eduskunnan talousvaliokunnalle, hallituksen esitys hankintalain muuttamisesta

Tekstiilihuoltoliitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä hankintalain muuttamisesta. Tekstiilihuoltoliitto on pesula- ja tekstiilivuokrausalalla toimivien yritysten toimialajärjestö, jonka tarkoituksena on edustaa jäseniään, neuvotella työehtosopimuksista työnantajajärjestönä, tarjota toimialan koulutus- ja kehityspalveluita sekä valvoa jäsenistönsä yhteisiä etuja.

Tekstiilihuoltoliitossa on neljäkymmentäviisi toimialamme jäsenyritystä, joista neljäkymmentäkaksi suomalaisia pienyrityksiä (liikevaihto < 10M€) ja kolme keskisuuria (liikevaihto 10-50M€) yrityksiä. Mediaanipesulayrityksen liikevaihto Suomessa on 0,7 M€.

### Lausunto

Tekstiilihuoltoliitto vastustaa hankintalakimuutoksen toteuttamista esitetystä muodostaan. Vaikka hankintalaki muutoksen tavoitteet kilpailun lisäämisestä ja julkisen talouden säästöistä ovat hyvät, lakiluonnoksessa esitetyt keinot toimivat päinvastoin. Ne vähentävät ennestään vähäistä kilpailua tekstiilipalveluiden alalla ja lisäävät julkisen talouden kustannuksia. Esitetystä muodostaan hankintalakimuutos heikentää pesula- ja tekstiilipalvelualalla toimivien pk-yritysten asemaa ja kasvattaa yhden markkinoita hallitsevan suuryrityksen markkinaosuutta entistäkin suuremmaksi.

### Ratkaisuehdotus

Edellä mainittujen seurausten välttämiseksi Tekstiilihuoltoliitto esittää, että hankintalakiluonnosta muutetaan. Ratkaisuna esitämme tehtäväksi ensisijaisuusjärjestyksessä yhtä seuraavista kolmesta, keskenään vaihtoehtoisesta, muutoksesta lakiluonnokseen:

- 1) hankintalakiin suunniteltu 10% vähimmäisomistusraja jätetään säätämättä, tai sitä ei sovelleta tekstiilipalveluiden toimialalla (TOL9601)
- 2) liikevaihdoltaan alle 50M€ pk-yritykset rajataan em. vähimmäisomistusrajan ulkopuolelle
- 3) kansallisen hankintalain ulosmyyntiraja palautetaan EU-lainsäädännön mukaiselle 20% tasolle

### Perustelut

Tekstiilipalvelut jakautuvat perinteiseen pesulatoimintaan ja tekstiilivuokrauspalveluihin. Näistä käytetään yhteisnimitystä tekstiilipalvelut. Kokonaisuudessaan tekstiilipalvelumarkkina Suomessa on suuruudeltaan noin 460 M€.

Suomessa toimii tekstiilipalvelumarkkinoilla yksi yritys Lindström Oy (Lindström-Comforta konserni), jonka markkinaosuus suomalaisesta kokonaismarkkinasta on noin 60%. Tämä konserni on liikevaihdolla mitattuna yksinään noin viisi kertaa suurempi kuin kaikki alan inhouse-yhtiöt yhteensä. Hankintalakiin suunniteltu muutos vaikuttaisi käytännössä pääosin julkisen sote-sektorin tekstiilipalveluihin. Jos tarkastellaan markkinatilannetta ilman sote-sektorin erityispalveluita, Lindströmin osuus markkinasta on 80% suuruusluokkaa. Sote-tekstiilipalveluiden osuus kokonaismarkkinasta on hieman runsaat 100M€. On siis varsin ymmärrettävää, että markkinoita hallitsevassa konsernissa kannatetaan hankintalakiin nyt ehdotettua muutosta, sillä se avaisi hyvän mahdollisuuden ennestään suuren markkinaosuuden kasvattamiseksi edelleen.

Sairaaloiden tarvitsemia korkean hygienian tekstiilipalvelut tuotetaan aina vuokratekstiiliperiaatteella, useimmiten julkisen sektorin itse omistamissa tekstiilipalveluyrityksissä. Näitä yhtiöitä on Suomessa seitsemän ja ne tekevät yhteistyötä alan yksityisten pk-yritysten kanssa. Näistä kuusi toimii ”inhouse-periaatteella”, eli palvelee käytännössä vain omistajiaan ja kilpailuttaa omat hankintansa julkisesti. Suurella volyymilla tuotettavat vuokratekstiilipalvelut edellyttävät miljoonien eurojen investointeja tekstiileihin ja kymmenien miljoonien investointeja tuotantolaitoksiin sekä -koneisiin. Nämä investoinnit pitää toteuttaa vuosia ennen kuin tekstiilipalvelua voidaan ryhtyä konkreettisesti tarjoamaan ja tuottamaan.

Suuren investointikyvyn vuoksi alan pienyritykset eivät kykene itsenäisesti tuottamaan esim. hyvinvointialueiden tarvitsemia vuokratekstiilipalveluita. Tekstiilihuoltoalalle ”vapautuisi” vähimmäisomistusvaatimuksen myötä 200–300 asiakasta, jotka aikaisemmin ovat hoitaneet tekstiilihuollon in-house-pesulassa. Tämä ”vapautuva asiakaskunta” on toimialan pk-yritysten kannalta hyvin epäkiinnostavaa, koska sen tarjoama palvelutarve on maantieteellisesti hyvin hajautunut, ja sen tarjoama asiakkuus on hyvin matalakatteista. Tällaisen markkinan palveluun tarvittavan kapasiteetin lisääminen on myös erittäin kallista. Tyypillisesti 1 M€ liikevaihtolisäys vaatisi yli 3 M€, investoinnit, kun kyseessä on vuokratekstiilipalvelut, eikä tähän lukuun ole vielä otettu huomioon investointeja tietojärjestelmiin, jotka tarvitaan liittymiseksi sote-asiakkaiden toiminnanhallintaan. Todellisia kilpailuttamisolosuhteita ei siis sote-alan vuokratekstiilipalveluissa ole Suomessa olemassa, eikä hankintalakimuutos esitetyssä muodossaan parantaisi tilannetta, vaan heikentäisi sitä edelleen.

Pienyrityksille paras tapa päästä osalliseksi esim. sote-alan tekstiilipalvelutuotantoon on tarjota palveluitaan osana inhouse-yhtiöiden muodostamaa kokonaisratkaisua. Inhouse-yhtiöt kilpailuttavat esim. alihankintana tarvittavat pesulapalvelut hankintalain mukaan, julkisesti ja avoimesti, yksityinen suuryritys ei toimi tällä tavalla hankinnoissaan.

Kun lakiuudistuksen tavoitteena on kilpailun lisääminen, tarjouspyynnön laatiminen ja tarjouksen jättäminen tulee tehdä nykyistä helpommaksi. Nyt esitetyllä tavalla julkisiin hankintoihin syntyy lisää normeja edellisten päälle, jolloin ennestään vaikeaksi koettu kilpailu julkisista hankinnoista tulisi vielä vaikeammaksi.

Esityksen toteutuessa, hankintayksiköiden ja yritysten on hankittava itselleen uutta hankintaosaamista. Tämä aiheuttaa paljon uutta tuottamatonta työtä, ja tämä lisää entisestään tekstiilihuollon kokonaiskustannusta asiakkaille, joiden muutenkin on esityksen toteutuessa erittäin haastava löytää kustannustehokkaasti hinnoiteltua tekstiilihuoltoa. Pienyritysten arjessa keskitytään tyypillisesti yritykselle tärkeimpään perustyöhön, eikä niissä ole yleensä varattu ”julkisten hankintojen osaamisen kasvattamiseen” tai konsultti- ja lakimiespalveluihin ylimääräistä aikaa eikä rahaa. Jos inhouse-yhtiöiden kustannustehokkuus halutaan avoimesti todentaa ja lisätä samalla kilpailua, tämä onnistuu parhaiten palauttamalla kansallisen hankintalain ulosmyyntiraja EU-lainsäädännön mukaiselle 20% tasolle.

Tekstiilihuoltoliitto ry ei näe, että esitetyllä hankintalakimuutoksella saavutettaisiin säästöjä ja kilpailun lisääntymistä; päinvastoin esityksen toteutuessa nykyisin in-house-pesuloiden nykyiset pienet asiakkaat joutuisivat maksamaan tekstiilihuollostaan nykyistä merkittävästi enemmän, eikä kaikille pienemmille asiakkaille esityksen mukaisessa tulevaisuudessa välttämättä edes löytyisi tekstiilihuoltopalvelun tarjoajaa. Tämä toteutuessaan vaarantaa sote-palveluiden turvallisuuden ja sairaalahygienian, koska puoliammattillisesti on mahdotonta taata tekstiilien mikrobiologinen hygienia.